

pels de die en wel 50 druppels pro dosi op suiker of in water verdund, mag gesteld worden. Tegen overmatige zweetvorming, zoowel met als zonder colliquatieve diarrhoea aangewend, zag FRONMULLER 34malen een volkomen, 36malen een gedeeltelijk en 21malen geen gewenscht resultaat. In het eerste geval bedroeg de dosis in 5 10—50, in 12 50—100 en in 17 100—500 druppels de die. De digestie werd er niet door verstoord, daarentegen de eetlust en de euforie bevorderd en in dit opzigt steekt dit middel gunstig tegenover de tot dusverre ter bestrijding der hyperidrosis aangeprezen middelen, af. Cotoïne en paracotoïne beproefde FRONMULLER 36malen en wel het eerste in 31, het laatste in 5 gevallen. Bij 18 gevallen van colliquatieve diarrhoea werkte de cotoïne in 9 en bij even zoovele van hyperidrosis in 8 zeer gunstig. Honderd druppels der cototinctuur kunnen ongeveer aan 0.15 cotoïnepoeder gelijk gesteld worden. De cotoïne is met suiker vermengd gemakkelijker dan de tinctuur te gebruiken, maar blijft tot dusverre eene koopwaarde van 3—4 Mark per gram behouden. Het cotoïne werd door FRONMULLER doorgaans als poeder (0.1—0.3 meermalen daags) het paracotoïne in iets grootere hoeveelheid en de cotohars (Cotoweichharz) in pillen (2—10 pillen van 0.06 de die) gebruikt. De leeftijd der patiënten bedroeg in 3 gevallen 1—10, in 27 10—20 in 65 20—30, in 36 30—40, in 7 40—50 en in 5 60—70 jaren.

Dr. J. HANLO.

BOEK AANKONDIGING.

Versuch einer Kritik der Schutzpocken-impfung, door Dr. W. REITZ
St. Petersburg 1878.

Gelijk er bij de menigte een geloof *bestaat* aan de inenting met koepokstof, 'twelk door de priesters in het vak der medicijnen niet kan worden gesteund, zoo *ontwaakt* er ook hier en daar een ongeloof aan die beschermende kracht, dat misschien nu reeds sterkere wapenen in zijne hand heeft, dan zijne tegenpartij. Toch zal dat ongeloof nog lang vruchteloos moeten strijden tegen zijne weêrpartij, omdat deze *den wensch* tot krachtige bondgenoot heeft. Men wil zoo gaarne aan vaccinatiëkracht gelooven — het zou toch zoo mooi zijn, als ze werkelijk bestond. Maar met dergelijke wenschen heeft *wel* het geloof, *niet* de wetenschap te maken; op wetenschappelijk gebied werkend, moet het eene resultaat zoo aangenaam zijn als het andere. Dit nu is ten opzichte van de vaccinatië niet geschied, en, hoe luide ook de meegedeelde feiten voor zich spreken, ze worden door het meerendeel genegeerd. Menig plattelands docter, in Nederland, houdt staande, dat het nooit is voorgekomen, dat een gevaccineerde door natuurlijke pokken werd aangetast, en de leek zegt het hem na. Herinnert men zoo iemand aan een feit, dat zijne bewering weêrspreekt, dan zegt hij eenvoudig „dan is hij niet naar behooren ingeënt, of niet aan herenting onderworpen”. De waarde dier bewering wordt met zooveel meer besproken in bovengenoemd werkje. Ieder die belang stelt in de lichamelijke gezondheid zijner medemenschen

— en de geneesheer is daartoe verplicht — lese deze brochure. Ik dacht het boekje eerst te excerpereen, maar dit is bijna onmogelijk, daar het van regel tot regel zaakrijk en zakelijk is; die excerpeert wordt toch ook bijna altijd van eenzijdigheid verdacht.

Bij mijne promotie, in April dezes jaars, verdedigde ik de stelling:

„De vaccinatie is noch uit een theoretisch, noch uit een empirisch oogpunt te verdedigen — dus af te keuren.

Punten van aanhouding voor de tweede helft mijner bewering (het empirisch oogpunt) moest ik natuurlijk bij anderen zoeken, daar ik geene eigen ervaring omtrent vaccinatie had. Daarvoor gebruikte ik voor 't meereendeel Dr. REITZ, waarheen ik hier verwijs. Toch wil ik er hier eene mededeeling bijvoegen uit het, in Oost-Friesland verschijnend blaadje *Rheiderland*. Dit blad nam uit de *Deutsche Lehrerzeitung* het volgend bericht over. Een dertiental meisjes van eene dames kostschool werd gerevaccineerd, en bij allen ontwikkelde zich de verschijnselen van syphilis; bij onderzoek naar de oorzaak, bleek dat de lymphe genomen was van een kind, dat, schijnbaar gezond, aan constitutioneele syphilis leed. De *Lehrerzeitung* verzocht overname in alle bladen, omdat, zooals zij beweert, dergelijke zaken maar al te vaak door „Fach-leute“ verzwegen worden — ter wille van hun geloof. Bij de oppositie, die mijn bovengenoemde thesis van den kant van Prof. A. FOKKER van Groningen ondervond, zeide Z.H.gel. dat hij de theoretische bespreking der vaccinatie zou laten rusten, daaromtrent was Z.H.gel., geloof ik, wel op mijne zijde. Ik meen toch, — al is er theoretisch niets vóór de inenting te zeggen, dat er zeer veel tegen is aan te voeren, en dat dit ook wel gewicht in de schaal legt voor deze kwestie.

Men moet wel beginnen te vragen: „welke overwegingen hebben er toch wel toe geleid, om te meenen, dat de lymphe eener vuile zweer aan de uiers der koe, met het menschelijk bloed in aanraking gebracht, den mensch zouden bewaren voor de natuurlijke pokken?!?”

Hierop kan, meen ik, een antwoord worden gegeven, namelijk de homoeö-patische spreuk „similia similibus” en dan besloot men uit eene uiterlijke gelijkheid tot volkomene identiteit.

Ik kan mij zoo iets begrijpen in een tijd, toen men zeide: God heeft voor elke ziekte in de natuur een middel gelegd, en dat gekenmerkt. Vandaar dat men het gele sap van de chelidonium voor een specificum tegen „geelzucht” hield. In een tijd echter waar men niet meer geloofd aan ziekten als eene soort van wezens, en aan specifica, die zoo een ziekte te lijf gaan, moet een gerechte twijfel ontstaan aan dit pokken-specificum. Het „similia similibus” der homoeöpathen vond overigens tot dusverre nog geen genade in de oogen der alloopathen.

De eigenaardigheid der vaccinatie heeft verder geene analogie, geen antecedent en geen gevolg, behalve bij homoeöpathen. (Zij geven de glycose uit de urine der diabeteslijders aan dezen als geneesmiddel enz.) Wie bijv. zal het, tijdens eene pest-epidemie, wagen de niet aangetasten in te enten met het secreet der pestbuilen. Men heeft geprobeerd zich, door inenting van het secreet van syphilitische zweren, te vrijwaren tegen syphilis — en met welk gevolg?

Wie ent zich klakkeloos, en zonder nadeelige gevolgen, met lijkengift,

of purulente stoffen? Waatoe ook? Zou men vragen; de daaruit ontstaande ziekten zijn geene specifieke ziekten. Al goed, ik constateer slechts dat de gevaren aan *die* inenting verbonden dan toch van een ieder gevreesd zijn; geheel anders, meent men, is het met de vaccinatie. (Men leze daarover Dr. REITZ). Toch niet. Niet ieder die zich ongelukkigerwijs inent met lijkengift, ondervindt daarvan gevolgen; ik zelf had menigmaal het ongeluk mij bij eene sectio cadaveris te kwetsen, heb in de meeste gevallen ook van geen bijtmiddel hoegenaamd gebruik gemaakt, en toch geen gevolgen er van gezien. Bij het vaccineeren had ik de gelegenheid, de meest verschillende uitingen van vergiftiging door vaccine-lymphe te zien als: het ontstaan van kleine, op pokken gelijkende zweertjes, op verwijderde plaatsen, phlegmonen van kleineren en grooteren omvang enz.; ook daarover vindt men ruimere stof bij Dr. REITZ.

Daar leert men hoe talrijk de plaatselijke en algemeene ongesteldheden zijn, die na de vaccinatie ontstaan, en hoe ernstig? Mijne ervaring is nog van te weinig beteekenis, maar toch meen ik te hebben opgemerkt, dat de gevolgen, na vaccinatie ontstaan te erger zijn naarmate de leeftijd van het gevaccineerd individu, en tevens gevaarlijker bij minder gezonde individuen. Het jeugdige gezonde kinderlichaampje, dat, evenals het lichaam van 't dier, snel en krachtig reageert op schadelijke invloeden, weert die invloeden te beter, naar mate het gezonder is; de volwassene, die reeds meer van zijne gezondheid aan de maatschappelijke instellingen heeft opgeofferd, is daartoe niet in staat, *in die mate*. Ik geef deze mijne meening voor beter.

De voorstanders der vaccinatie zijn als de bezetting eener belegerde stad. Eerst zegevierend JENNER vooruitschuivend, die er zelf niet aan gelooven wilde, zegt Dr. REITZ, verklaarden ze de vaccinatie voor „eeuwig vrijwarend” mits het goed gebeurde, d. i. in genoegzame hoeveelheid moesten pokken geënt worden. Toen dit niet voldoende bleek, stond er een *hulp-arcantum* op, in den vorm van de revaccinatie, om de 15 jaren. Die termijn nu is ten bewijze der ondeugdelijkheid van vroegeren termijnen, telkens ingekrompen en ik zie het oogenblik komen, dat men elk jaar moet worden gevaccineerd. Een goed middel tegen overbevolking, denk ik.

Wat eindelijk betreft het verbreiden van andere ziekten, door middel van vaccinatie, die van syphilis is geconstateerd, erg genoeg reeds, vind ik, wie zegt u, dat er niet meer ziekten zijn, die onzen kinderen door de vaccine kunnen worden toebedeeld. Maar tot dusverre vind ik die syphilisverbreiding reeds erg genoeg.

Men mocht soms denken, dat godsdienstige overwegingen mij tot tegenspraak aandrijven? Geenszins. De oppositie van dien kant is ongegrond. Degene, die *ziekten* beschouwen als een *straf van God* erkennen geneesmiddelen als gaven van hem; en het gebruik van die goede gaven mogen zij dus niet betwisten, althans als zij daarin consequent bleven, zouden ze spoedig zijn uitgestorven.

Dr. J. C. SCHÖNFELD.

Het kan van tijd tot tijd nuttig zijn kennis te nemen van de gronden en de wijze waarop tegen de vaccine oppositie wordt gevoerd. Uit dien hoofde heeft de Redactie gemeend de plaatsing van dit stuk niet te moeten weigeren.

RED.